

על פי התורה אשר יורור

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומק א דיני

הלכות סרسور
הלכות לשון הרע במסחר

THE HALACHOS OF BROKERAGE
& LOSHON HARAH IN BUSINESS

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY:
MORDECHAI AND CHAYA KLEIN

COMMERCIAL AND RESIDENTIAL

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראוי מקומות

עומק א דינא

Prepared by Rav Aryeh Finkel and Rav Baruch Meir Levin;
Dayanim at the Bais HaVaad

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | ☎ 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanu

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן העניינים

הלכות סرسור

חלק א' - דיני סרסור ושדכו

8	שורש חיוב תשלומי סרסירות.
10	סרסור שעשה שליחותו ובעה"ב מעכבר
15	קצץ שכר מרובה מtower הדחק.
20	זמן נתילת שכחו, ואם לא נגמר המקה וקיבל קנס
23	סרסור שעשה בלי ציווי הבעלים

חלק ב' - סרסור שלא השלים

32	סרסור א' התחילה, ואמרו אחר
37	מה נקרא התחלה
41	אם לא עשה על דעת להשתלם
45	הבטיח לעשות בחנוך וחזר בו באמצעות

הלכות לשון הרע במסחר

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפzon זצ"ל

חלק א' - גדרי האיסור והחייב למייחש

54	מקור וחומר איסור לשון הרע
59	לשון הרע שאינו מזיק לחברו
61	היתר סביר וכייל
65	איסור קבלת לשון הרע כאמור, והיתר "למייחש בעי"

חלק ב' - לשון הרע לתועלת

76	היתר תועלת
79	עובד איניש דין לנפשיה
85	שאר דיני תועלת
99	סילוק חישד עצמו

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY:

ONE REAL ESTATE is a commercial and residential real estate brokerage based out of Lakewood NJ.
ONE REAL ESTATE focuses on selling and leasing commercial properties as well and selling residential homes in New Jersey.
Contact us today at 732-668-9898

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

FOUNDERS & BUILDERS

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון צ"ל

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"ל
לע"נ הרב יוסף ישראלי ב"ר משה גROSSMAN צ"ל

לע"נ ישראלי ליב בן מרדכי צ"ל,
ברכה לאה בת אריה ליב ע"ה

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר משה בן ב"ר ציון הלוי צ"ל • מיקא בת משה שמו
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בנדיצט צ"ל • גאלדה בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק צ"ל • מרים בת חיים ע"ה

**BARRY LEBOVITS
& FAMILY**

**MR. HOWARD
ZUCKERMAN ZT"ל**
ר' צב יעקב בן פנחס הינה צ"ל

By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

**ARYEH WEISS
& FAMILY**

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

**DINA DMALCHUSA &
MINHAG BMAMMON**

Dedication available

**MISHPITEI HAMAMMON &
HILCHOS GEZEL**

Dedication available

**GEZEL AKUM &
GENEIVAS DA'AS**

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה צ"ל | האשחה מלכה בת ר'
משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו צ"ל | האשחה רבקה בת
לי' גבריאל חים ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

CORPORATE CHAMETZ

Dedication available

*Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock
& Family*

in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles
and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

**HALACHIC DEALS
& DOCUMENTS**

Dedication available

**BUSINESS & EMPLOYMENT
ON CHOL HAMOED**

Dedication available

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedication available

Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak

INFRINGEMENT & COMPETITION

*Dedicated in memory of
Rav Yehuda Kelemer זצ"ג*

Young Israel W. Hempstead
Led by R' David Felt,
R' Aaron Gershonowitz

Eitz Chayim Dogwood Park
Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

לוכר ולע"ג ר' אברהם דוב ב"ר צחיק מהנט כהן והונגרואו צ"ל
נפטר י"ב טו תשמ"ז תנצבה. הונצח ע"י משפטנות

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

F Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
Mayer S. Klein, Managing Partner
Solving serious business problems. בע"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
in honor of their Mara D'Asra and Rosh Chabura
Rav Aaron Eliezer Stein Shlit'a
בחכמת ר' שמואל ברוך הייט ומשפטנות נעמ"ש*

TZEDAKAH & MA'ASER II

Dedicated by the Yorucha Chabura at

in honor of their
Rosh Chabura
הרב מיכאל אלילעט שלאיט"א

**SHEMITAH
& PRUZBUL**

Dedicated

לע"ג ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון צ"ל

**LOANS, GUARANTORS,
& BANKRUPTCY**

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
Lido Beach, NY in honor of their
Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger*

RIBBIS FUNDAMENTALS

This volume has been sponsored by

STEINMETZ | LLC
ATTORNEYS AT LAW

לע"ג ר' אברהם בדור רביעי יצחק צ"ל
ולע"ג פרידיא גאנכטער מאיר הענץ ע"ה

RIBBIS IN COMMERCE

לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה צ"ל
הашה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו צ"ל
הашה רבקה בת ר' גבריאל חים ע"ה

Dedicated by Mr. and Mrs. Avigdor Fried

**PROFESSIONAL ADVICE AND
MALPRACTICE**

Dedication available

**BROKERAGE AND LASHON
HARAH IN BUSINESS**

Dedication available

**YICHUD AND
GENDER-RELATED ISSUES**

Dedication available

**AVODAH ZARAH AND ISSUREI
HANA'AH**

Dedication available

This section has been dedicated

לע"ג ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפISON זצ"ל

Who dedicated his life to Harbatzas Torah and Mitzvos, with a specific focus on disseminating the Halachos of Lashon Harah and the teachings of the Chafetz Chaim zt"l

יהי זכרו ברוך

LOSHON HARAH IN BUSINESS

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this topic

לَا تַלְךְ וּכְלֵב בָּעֵמֶק, לֹא תַעֲמֹד עַל דָם רָעֵן

You shall not go around as a gossipmonger amidst your people. You shall not stand by [the shedding of] your fellow's blood.
(Vayikroh 19:16)

The juxtaposition of the prohibition against speaking *Lashon Hara* with the warning not to stand idly by when a Jew is being harmed highlights the difficulty often faced by the bearer of negative information. To relate the information may cause pain or loss to the subject. Not to relay it may bring undue harm or damage to the listener. One must be proficient in the laws of *Lashon Hara* to know whether and when one is permitted, and often required, to share negative information.

Like all laws of interpersonal relationships, the laws of *Lashon Hara* stem primarily from the Halachos of Choshen Mishpat. The harm caused by the *Lashon Hara* may well fall under the category of *grama b'nizakin*, indirect damages, and, indeed, the Chofetz Chaim relies heavily on the halachos of *mazik* when crafting his eponymous sefer on the halachos of *Lashon Hara*. On the other hand, the listener's right to protect himself against perceived harms is also sanctioned by halacha, just as one may protect himself

against physical aggression.

In this segment we will be tracing several areas of Hilchos *Lashon Hara* as they apply to commerce, highlighting their roots in Choshen Mishpat and related areas of halacha. For example, may a supervisor report negative information about an underling that may cause them to lose their employment? Is one permitted to leave negative product reviews that will be seen by the public?

There is a well-known rule that *Lashon Hara* is permitted if it is said *l'toiles*, for the benefit of the listener. This needs to be understood, for one may certainly not steal or harm another in order to benefit a third party, so why would it be permitted to say *Lashon Hara* about them? Even if there is no harm to the subject, *Lashon Hara* is an *aveirah*, and one may not transgress Shabbos or eat non-Kosher in order to benefit another. So why is this permitted?

Another area discussed is the right of an accused to exonerate themselves from wrongdoing if this will implicate someone else, correctly or incorrectly. We will discover a fundamental difference between an accusation that has already been leveled, and a potential accusation that hasn't yet materialized.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Loshon Harah in Business

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

Is it permitted to post negative reviews about a Jewish-owned store or service? Likewise, is one allowed to read negative online reviews?

2

When one is approached for information about a Jewish establishment, is he supposed to lie and say everything is great?

4

If one is nervous about saying Lashon Harah can he just abstain from giving any negative information to anyone?

3

You are asked about an employee for a potential promotion. You know that he didn't get along with two other employees but you're not sure if the fault was because of the other employees or because of him, should you share that information?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN “BUSINESS HALACHA DAILY” TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק א' גדרי האיסור והחייב למשיח

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון זצ"ל

תוכן העניינים

•	מקור וחומר איסור לשון הרע	54
•	לשון הרע שאינו מזיק לחברו	59
•	היתר סביר וקיביל	61
•	איסור קבלת לשון הרע כאמת, והיתר "למשיח בעי"	65

תס"ד קדושים יט ויקרא

אונקלוס

בעמיך לא תעמוד על-דם רעד אני ל'א-תלך רכיבן לחייב: ט לא מיכיל קורץין בעמך לא תקום על דמא תשפט עמיהך: ט לא-תלך רכיבן לחייב: ט לא מיכיל קורץין

דש"

ובן נַחַר רָגֵל עַל נְזֹוּנוֹ וּבַנְּכָמָר וּמִלְגָד מַהֲרָה
סְמוּרָה וְכֹל הַמּוֹכָל צְבָמִים לְהַמְקָטָט נַסְסָה גְּנִיטִיס עַל
סֵס סְמֻמָּוֹר מִמֵּיד צְעִירִות נְקָלָה וּכֹל נְזֹן דּוֹגֶל
וּמְרוֹגוֹנוֹ לְמִיכְוָל קְוָלוֹן כָּמוֹ וְאֶתְלָנוֹ קְלִילָיְון דִּי
יְסָדָה. מַכְלֵה בֵּית קְוָלוֹן זִי מְלָכָה. וְנוֹתָה גְּנִיעִי שָׁסָה
מְשִׁפְטוּס נְהַכּוֹל צְבִית סְמִקְכָּל דְּצִוִּיסָה אֶסְסָה קְלָעָטָה וְוֹתָה
גָּמָן חֹזֶק צְדִיקָיוֹ מְקוּיָּמִים וּמְעַמְּדָס עַל שְׁלָמָמָה
וְוֹתָה קְלָעָטָה נְקָלָתָה חֲלִילָם קְוָלוֹן לְזֹן קוֹרֵן גְּנִיעִי
שְׁכַן דִּין כָּל קְוָלֵי רְכִילָה נְקָלוֹן קוֹרֵן צְעִירִיסָה וְלִרְמוֹן דְּצִבְּרָי
לְרִלְיוֹתָן כְּלֵם יְיָנָן שְׁהָר גְּטוּמָטָה: אָה תְּנַמֶּד עַל דָּם
רְעִנָּךְ. נְתָמָת צְמִימָתוֹ וְוֹתָה יְכוֹלָה נְהַיָּנוֹ כְּגַן טְוֹעֵן
צְנָכָר וְוֹתָה לוֹ נְקָמִיס נְהָיָה טְלָבוֹ: אָנָּי הָ. נְהַמֵּן נְפָלָם:
בְּכָלְדִּי וּבָנְוָן וְלִרְגָּל גְּעַדְךְ וְגַל גְּמַלָּה לְמַמְרָה עַל רַעַש

אור החיים

**עוזך ירכא צהומנו צמפסטן נס"ה קידיעה, על דרך
חומרס ויל' (זיהו ט' ח') כי בלהט הנטה קווינט
בקב"ה נכלח וחיש והיש הקדריך לו על מפסט לודק,
ולטוס הס ימיינו סוכמי ויזו קמיינט הנה כוונת יוזה
געול צמפסטן עליון דקן קוווא וככמתקוו הס כן
געטהה הערול צמפסט דלע נטול זה מס סמיינט צוית
辩证全然矛盾者，即謂之對立：**

It is forbidden to "peddle" information regarding another a Jew, i.e. to speak *Lashon Harah* or *Rechilus*. On the other hand, one may not withhold information needed to spare another Jew from injury or death.

ויקרא יט, ז, א/or החיים שם אסоро לילך" ו"כלי", והיינו לספר לשון הרע או רכילות על חבריו לאידך גיסא, גם אסור לעמדות על דם רען, וביאר האור והחימים הק' שבאל הזריר שאם ע"י, שלא יספר יבא חבריו להינזק, חיבר לפספה וע' **ולקמו שהרמב"ם** ביאר את סמכות הפסוקים באנטן אחת.

גנץ תומאס נון

הצואו וגزاו אל הזרע והויתרו שמי ראשון ובשלי שן בשלי ראשון תיכם על סיד הבשר בשלי יש אנטקופוס אשר קרכבו בעול יכדרויה צחן בדראותה אמר רבנית יוחנן משפט טיטי קל ימרא מאה רבנן מה יין פסוף לא לשון מהה אמר מה לה כלכ אברון של אדם אוקפום ואלה הקב"ה רדי של אדם מכחין וזה מכבנים ול'

כג א מ"י פ"ז מס' מ-
דשות סלatta ג' כ-
הנפק שכא פ"ז ד-
פ"ק:
כג ב מ"י פ"ז מס' מ-
טומלה נגרעת היל'ו
בד ג מ"י פ"ז מס' מ-
דשות סלatta ג':
כה ד ה' מ"י פ"ס ס-
פ' :

טה מקובלן

מטריווש דעשרה נסיון
ושמעתי מפי הר' ר' יין

הינו עשרה כע
שהכיעיסו את הקב
וחונם זעפיטים מתרג
נסטין. הרואה'ש ד
[7] רמיה ואמר רבוי יי
(ס"י אמר רבוי כל
וכן למטה וארכוי

המספר): פ' לנו ר' יוחנן משות רבי יי' ז' ופרימה סימן תחלה נח"ש גודל. והדרשב"ל דאמו לkipsh: ג' אצל המכ ואומרות: כ' ח

ואמר: ט] ואתה מלך
חיבת עליו נרשם ע
קו מלמעלה: י] אין
אלא לשון הרע שנא
י] עז חיים א
יב] חורג שא
ולמגבילו ולאומנו ח

ולמְקֹבֵר נָמָה
יג] בישא ובה א'
יז] דמפיק להה בליש
טו] פלניא דאייכא בעיל
וכורויה: טו] להה אבוי
שכנ: טז] קרא דכ'
אינון לא. טז] הער

שלהריגה בא: יט] יימ אל טובת פ-
נמחק: כ] ליהה וכן
אליעזר עבד אביהם
אנשים אשר אותו
כתב: מל] תיבת ר-
נמחק: לכ] באפי ס-
תיבת תלתא נמחק
הרב

הנובע מ-

א ראו כי י' נתנו ?
תשפט על בן הוא
לכם ביום תשחץ
יוםם שב איש תחן
אל יצא איש מאמון
בזאת האבעוני :

**ב' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיכֶם
אִישׁ אָל יָחֶר מְפַנֵּיכֶם
פְּקֻדָּה:** [שנתו טו, טז]

וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָמִם
יִשְׂרָאֵל כִּי יְפֻנֵּן מִזְרָחֵךְ
כִּי בָּאָרֶץ מְאֹד
בְּשַׁבְּתָנוּ עַל סִיר הַפְּנִים
בְּאַכְלָנוּ לְחֵם לְשַׁבְּעָנוּ
הַצּוֹאָתָם אָתָנוּ

בקרבו התראו תְּאַוְתָּה
ד) ותאפקני אֵת

מישׁבָו וַיְכֹבוּ גָם
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
יָאֲבִלָנוּ בָשֶׂר:
[במדבר יא, ד]
(ח) מַה יִתְהַלֵּךְ לְדֹךְ גַּמְהָרָה

בחל' רחמיים: (ההילוי
וילשונם תhalbך באנט-
ויראיה יט ב) אמר
הנ"ג: (ההילוי יט ח)
ה) אם לא גאל ש
אותו לרחותיו לא א

ויזמה פ' ז (ס) יי'
ט מרכפְאָ לְשׁׂוֹן עַז
ומשל' ג' ז (ז) יְבָרֶךְ
רפְאָ תְּנִסֵּת הַתְּהִלָּה
מִפְגַּשׁ בְּאוֹמָה בַּיּוֹם
שׁ וְאַמְרֵר קָנוּ אֶל יי'

גמורא ערכין דף טו:
חו"ל הפלגו מад בר
חמורות.

מקור החיים

פלוני ופלוני והוא יודע שבתווך הסיפור יוכרכ לבודו לידי לשאה"ר או אפילו רק לאבק של לשאה"ר, אסור לו לשלמו עליהם.

ו. אפילו אם הוא רואה שם הוא ירגיל עצמו במדה זו את ¹²³⁴⁵⁶⁷ "שלא לספר לעולם בגנותו של ישראל, וכדומה מדייבורם האסורים, יסובב לו הפסד גדול בענין פרנסתו, כגון שהוא תחת רשות אחרים והם אנשים שאין בהם ריח תורה, וידוע הוא שבעו"ה אנשיםгалו הם פרוצחים מאד בזה העונ החמור, עד שם יראו את מי שאין פיו פתוחה כ"כ כמוותם, יחויקו אותו לשוטה ופתוי ועייז' יסקחו מஸמרתו ולא יהיה לו ¹²³⁴⁵⁶⁷ "במה לפrens את בני ביתו, אף על פי כן אסור, כי כל שאר לאוין שמוחיב ליתן כל אשר לו ולא לעבור עלייהן מבואר בירוח דעה בסימן קנ"ז ס"א בהגאה עיין שם.

ז. ומזה נוכל לידע, דכ"ש אם נוגע לו רק בכבוד בעלמא, כגון שি�ושב בין חברות אנשים ואין לו עצה איך להשמט מהם, והם מדברים בדברים האסורים ע"פ דין, וכשייה יושב ודומם ולא יסייע עמם בסיפוריהם כלל, יחשב בעניינהו כמשתגע ¹²³⁴⁵⁶⁷ (יא) בודאי אסור. וע"ז וכיווצה בזה אמרו חז"ל, מوطב לאדם שיקרה שוטה כל ימי ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום, ויזרו עצמו בשעת מעשה בכל כוחותיו לעמוד על נפשו וייה נכוון לבו בטוח, כי שכרו יהיה עברו זה מהש"י עד אין קץ, כמאמר חז"ל לפום צערاء אגרא. ואיתא באדר"ג, כי מה פעים בצער מפעם אחד שלא בצער (וביאورو), כי דבר מצוה או פירוש דבר אסור שבא לו ע"י צער, שכרו מהה ¹²³⁴⁵⁶⁷ פעמים יותר מצוה אחרת כמותה שבא לו שלא בצער). ועל עת כזה בודאי

באר מים חיים

בקשו ממוני לשון הרע גופה דזה אינו מצוי. ולא על אישור דרבנן צריך גם כן ליתן כל אשר לו ולא משומ דבזה נקרא אביו אינו עושה מעשה עמך לעבור עלייהן עי"ש בכיאור הגרא"א ובחדושי ר' עקיבא איגר ועיין לקמן בהלכות רכילות כלל אי' ופשיטה דאיינו מחויב לכבודו, דזה אינו, דכבר כתוב בכר מים חיים ס"ק י"ב וו"ג מה שכחכנו שם. הסמ"ג במצות עשה של כבוד אב דבזה ש אדם אומר לחבירו לעשות אישור אינו נקרא אינו עושה מעשה עמך רק במסית עיין שם. (י) ככל שאר לאוין. דפשיטה דזה הלאו שכול בעצמותו עוד הרבה לאוין ועשין אחרים מבואר אויל בפתחה, לפחות איננו גרווע משאר לאוין אחרים, ובלאו הכי עיין שם ביו"ד דפסקנו אכןילו אישורה, ואיבה עבורה וזה אין לו חס ושלום לחוש כלל זהה.

One may not speak forbidden *Lashon Harah* even if it will cause them to lose their employment, or be ridiculed, or bring enmity upon themselves.

חפץ חיים הלכות לשון הרע כלל א' סעיף ו – ג, באמ"ח סקי"א
אפיי' יישרך להפסיד כל ממונו ובודתו אסור לספר לשון הרע [או רכילות], וכ"ש אם רק יפנה בכבודו. וע' בбар מים חיים שאפילו גירום איבת עבורה זה אסור לספר

באר מים חיים

ואין לדוחות, דכוונת הרמב"ם הוא דוקא אם גורם בדיבורו לזה היק משם, משא"כ בזה, שלא היה רק מניעת הטובה, איננו בכלל לש"ר. זה אינו, דהלא כלל לה策ר לו לא נפקא.

(יעוד בunningו עכ"פ לא גרע מעני המהפק בחורה ובא אחר ונטלת שנקרא רשות, וק"י בזה, דמה החתום שבודה שהוא מסיר החורה מזה משתחרר הוא בזה שנוטל לעצמו, ואעפ"כ הוא נקרא רשות מפני שבזה יורך לחוי חבריו, כמו שפירש"י שם בקדושים בראש פרק האומר, על אחת כמה וכמה בענינו שאינו משתכר בזה כלל, כי אינו נוטל השותפות לעצמו, והוא משכיר עצמו אצל זה, וה"ה בכל הציורים דלקמן, רק שהוא מרע בזה לחבריו שלא ישחרר הוא מזה, דמקל רשות לא נפקא. וזה ה"מ בסימן לר"ז ס"א: המחויר אחר דבר לקנותו וכור ובא אחר וקנא נקרא רשות, והוא הדין לרצויה להשכיר עצמו אצל אחר עי"ש ובunningו כל הדיעות הנזירות שם מודדים דבכהאי גונא נקרא רשות, כיון שאינו מיטיב בזה לעצמו).

הארכתי בזה כדי שידע המעין שדבר זה נכון בכלל לש"ר ורכילות גמורה, אם לא שיישלמו בו הפרטים המבוירים לקמן בכלל זה. ומה שכתבתי באיזה דבר, כללתי בזה כל הציורים שיבאו בסוף הספר אי"ה.

קודם שנתחיל בכלל זה, נערכך לפני הקורא דבר אחד, שהוא עיקר גדול בעניינים אלו.

דע דמה שכתב הרמב"ם בפרק ז' מהלכות דיות הלכה ה' בזה הלשון: והמספר לחבירו דברים, שגורמים אם נשמעו איש מפי איש, להזיק חברו בגופו, או במונו, או לה策ר לו, או להפחידו, הרוי זה לשון הרע. מוכח שדין זה דלש"ר איננו כאשר חלקו נזקי ממון, שלא כתבתם התורה לחיזוב על גרמא, מה שאין כן בלאו זה דלש"ר.

וטעם זהה, כי שם בנזקי ממון לא מיררי התורה ורק בדיעד, אם הזיקו לעניין תשומותין, ולכך פטרה בהם גרמא, מה שאין כן בענינו בלש"ר, דאיירין לעניין לכתלה, אם הוא מותר לדבר דבר זה או לא, ולכך אסורה התורה אפילו אם רק גורם היק בדיבورو לחברו, כי בגרמא בגיןין גם כן דין הicy דאסור לכתלה כדאמרין בב"ב (דף כ"ב ע"ב) זאת אומרת גרמא בגיןין אסור. ואם כן נוכל לידע מזה דמי שמסבב בדיבورو רעה לחברו, כגון, שאחד רוצה להשתחף בمسחרתו עם אחד, או להשכיר את עצמו אצל אחד (זה הכל הציורים דלקמן), והוא הולך וטוען בדברים מזה זה (כי כן לשון התורה כהנים על הפסוק שלא תלך רכילה: שלא תהיה כרוכל שטוען בדברים מזה זה) עד שע"ז נתקטל העניין שביניהם, וגורם לו בזה היק, בכלל לש"ר הוא.

The prohibition of *Lashon Harah* forbids indirectly causing harm to another, even if the harm is merely a loss of potential profit.

ח"ח הלבות רכילות כלל ט' הקדמה במ"ח.
איסור לשון הרע ורכילות בא לאסרו גרים נזק לחבריהם, ואפילו הוא רק מונע את חבריו מרווחים אסורה, והעשה כן נקרא רשות כדמותו גבי עי המהפק בחורה ובא אחר ונטלת.

מקור החיים

הרע הוא, או שאלו מעשיו של פלוני, כל זה וכיוצא בזה בכלל לשון הרע הוא. ודע (ו) דאפיקלו אם לא בא על ידי הלשון הרע שלו שום רעה להאיש ההוא,

באר מים חיים

(1) דאפילו. הוא גمرا בערכין (ט"ז ע"א) לא קשיא הא דאהנו מעשו וכור' אהנו מעשו ATI נגעים עליה, לא אהנו מעשו מעיל מכפר, (ט"ז הרוי דציריך מעיל לזה, ועי"ש ברשי"י שפירש אהנו מעשו שנתקוטטו על ידו. הוא פירש הדבר ברכילותות וגם בלשון הרע שייך אהנו מעשו, כגון שנתבזה פלוני על ידי זה בענייני השומעים או אפילו אם לא באינו ממש שנתבזה בענייני השומעים, אך זה ראיינו שקיבלו השומעים את הדבר, וגם הם התחליו לדבר עליו שאין הרין עמו בענין פלוני, כמו שאמר המספר עליון, וזה הוא לאות גמור שאחני מעשה המשפר.

(ט') חזר לדבר בענייני אבך) ומכל מקום מה שכתבנו בפניהם בסעיף ג' דהו אסור מן התורה לא יצאוño בזה מגדר הדין שרוב הפסיקים (ט') לא סבירא להו בזה כהרמב"ם כמו שכתבת כי באר מים חיים בסעיף קtan ב' עי"ש.

It is forbidden to share denigrating information even if it will not have any effect upon the victim. One who does speak this way needs a *kappara* for his sin. Elsewhere, the Chofetz Chaim clarifies that in such an instance he merely needs a *kappara* towards Heaven, but he does not need to ask *mechila* from the victim. This demonstrates that there are two distinct aspects to Lashon Hara: a prohibition toward Heaven not to denigrate Jews, and a prohibition toward one's fellow man not to share information that may indirectly cause him harm.

ח"ח הלכות הרעה כל ג' ס"ז
 החפץ חים חדש שאיסור לשון הרעה אינו רוק כטעי"זiba היזק לתבירו, אלא אפלואם מספר
 בוגנות חבירו באפשר שלא יצא מהו שום היזק כבר על איסור לשון הרעה וצריך בפורה מן המשמע.
 אמרנו בפרק "א痴 שבכה" ג' ע' לבקש מחלוקת על זו מהחבירו. וmobauer דיש ב' דינן בלשנה ר' ר'
 א', אישור סיור בוגנות חבירו אף באפשר שלא יצא בא לידי שם רעה לו שהआה במדר בין אדם
 למקום, וב', סיור על חבירו שיגרום לו היזק או צער אף שאינו דבר של גנות, והוא בגדר בין
 אדם לדוחבירות.

מקור החיים

אדרת הרים

כגון שלא קיבלו השומעים את דבריו, וכיוצא בזה, אף-על-פי-כן מכלל לשון הרע לא נפקא, וציריך כפירה. ויתר מזה דאפילו (ז) אם הוא משער לכתה לה שלא יבוא להנידון שום רעה על-ידי דיבורו, אף על פי כן אסור לו לספר בגנותו.

באר מים חיים

ולשונו והמספר לשון הרע שתים הנה קוראותיו הנזק והבשת אשר יגרום לחברו, ובחרתו לחיבב ולהרשיע את חברו ושמחו לאלים, ובענינו דאיירין על-כל-פנים (כ') עניין רע א' מהן'ל נמצא שכחוב בקרוא, لكن וננהה.

(ז) אם הוא משער. אף שמדובר הניל' דמשני הא דאהנו מעשו והוא דלא אהנו מעשו אין ראייה גמורה לוזה*. דאولي שם היה באפשר בעית הספר שיעילו מעשו אך לבסוף לא עלתה הדבר כן, אבל כן מוכחה מהרמב"ם שהוא לשונו בפרק ז' מהלכות דיעות, ויש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא המספר בגנות חברו אף על פי שאומר פשעים ולשכח האדם כי נמצא בו דבר טוב וככ' (כ') רמו תנאי לוזה, מזה משמע דעתם משום זה גופא דהתורה אינה רוצה שישראל אחד יגנה את חברו. וכן מוכחה משער תשובה במאמר רט"ז וזה

* הגה"ה. אכן באמת אין זו דחיה כלל לעניין שאין אדם לחייב כמו גול וועשך וכיוצא בזה, אם ירצה לגול וועלשוך את חברו ולא יעללה בידו, בודאי אין בידו, מה שאין כן בזה אף אם לא אהנו מעשוינו איינו יוצא מכלל עון לשון הרע וכמו שכחובנו מהגמרא דעתך, ועל כרחך משום (כ') דעתיות הדבר של גנות על חברו הוא (ב') עון בגין עצמו עצמו, בלבד מה שלפעמים מסובב על-ידי זה הייך לחברו, וזה לדעתמי מקור לדברי הרמב"ם שכחובנו אחר-כך.

(1) ה שאלת לאדוני אבי הרא"ש דע' שניים שהتابקו יחד והאחד הפייל חבריו לארץ ונפל עליו וסימא את עינו של התהtron מהו דין. תשובה נראתה לפטור מחמשה דברים וכו'. כל ק"ט סימן ו'. [בדק הבית] ויש למוגם על תשובה זו כי מתחלה נתן טעם לפטור מפני שהוא אנוס ומה שבביא והוא מהיושלמי ומה היא דשנים שרצו (לב). אמורים ראיות דשניים הכא שנחכוון להפליל ועשוי הוא להיות

(מ) בכ"ל מקום שהובץ לארנוabi הרא"ש ז"ל שנים שהתאבקו יחד והאחד הפיל חבריו לאرض ונפל עלייו וסימא עיניו של החותמן [בהתפלתו] מה דין. תשובה נראה דפטור מחמשה דברים אף על גב נסימון סע"ח עי"ק:

פטור כדאיתא בירושלמי היה יישן ובא חבירו ושכוב אצלו הראשון פטור בגין
שני ותניא גבי שנים שרצו ברשותם והזיקו זה בזה שלא בכוננה פטרין
ובגדרון זה ט' שהחאבקו זה עם זה מדעת שניםיהם והזיקו זה את זה שלא בכוננה
כי הדבר ידוע בשנים מתאבקין יחד עירק כוננתם שיפיל אחד לחבירו ז' ואי
אפשר לאדם לצמצם ולכזין שיפילחו בנהת שלא יוזק כי בכל כוחם הם
מתאבקים וכל אחד מהם מכוען להפיל חבריו ומהלו זה על זה אי' ואדעתא
דרהכי התאבקו יחד: (ט) ו' בכל מקום שחובל לחבירו בכוננה חייב בחמשה
דברים אפילו נכנס לחברו לרשותו שלא ברשות וחייב בו והוציאו חייב דינה
שיש לו רשות להוציאו אין לו רשות לחכול בו אבל אם הוא מסרב בו ואני
רוצה לצאת יש לו רשות אפילו לחכול בו ולהוציאו (אי): (ט') ומיהו אם
לא ידע בו שנכנס והזיקו בעל הבית שלא בכוננה פטור אף מהזוק. ואם זה
שנכנס החזק מאיו בעל הבית הוזק. ואם בעל הבית הוזק בו חייב כיון שנכנס

טמור מלמד נומר (גדנער לא נס) נס מקומו כופר נטעו נס וולף נס נס דהמס
ממן דהמר נס עזיז מינץ דיעס לנפיטה ריכת דליך פקידת וחון קיימל נס כמן דהמר עזיז
נס לנפיטה במו אונטער (טמייל מס 2) היילו גריימס מעסוממע בענטה:

ידעו בו שנכנים וחויקו בעל הבית שלא בכוונה פטור אף מהחוק. לעומתו ולין נליך לומר שם זה שנכנים מallow בעל הבית הוווק בו חייב כיון שנכנים שלא בראשות. מימרנו נפרק:

פסטו חיב ושם יש יוחק בין
כשהאחד מוחל לחכיוו לכשניהם
מוחלים זה לה [עד כאן]. ועיין
בכתבם מהרא"י טימן ר"ח:
[א] חן סלומך מת מפיו נعم
קיינן הסוטנותם וכאיין אס פימין
ליי ח[*]:

(מ) ז בכל מקום שחווב
בתוכרו חייב בחמשה
דברים אפיין נכסם חבירו
לרשותו של א' ברשות וחבל בו
והוציאו חייב דנחי שישי ז'
הרשות להוציאו אין ז' רשות
לחובן בו. מימרלו נפרק לפלא
(מן) לנצח נקמן טעם (ק"ג,
ט): ומ"ש אבל אם הוא
מספרבו ואינו רוצה נצאת יש
ז' רשות לחובן בו והוציאו.
כלייתם נritic פליק פמונט (מן) מניין
לנילעט אכלו ימי ולוט ממלכת צו
לנטם ומכל ונטה צו מטורט עסוק
מוקי לה בעדר גנדול סייעו מלעט
לינך

(נ) ז-ח ומ"ש ומהו אם ז'
מלבדנו דעתך: ו
טפלת (מן) בס

During a consensual wrestling match, one player accidentally blinded his opponent. The Rosh ruled that the perpetrator is not liable for the injury, because he could not possibly play and yet avoid causing the injury, and by agreeing to the match they had implicitly absolved each other. The Bais Yosef questions the reasoning of the Rosh, as usually one cannot preemptively “forgive” physical harm?

היתר סביר וסבירל
טור חושן משפט סימן תכא, בדק הבית שם
שניאנשים התחבקו ברכזו, אחד מהם הפיל את חברו לאرض ועי' נסתמזה עינן, כתוב הרא"ש
שhortא פטוח, דהוי כאונס על החיקן ומוחלו זה זהה. ובדק הבית הקשה על מה שהחילה הרא"ש
בטעם אונס וסייעים בטעם מחלוקת, ולכעאו שניותם לא מהני לפטור?

חשו משפט הבא תלבות חובל בחבירו

ובמ"ש כתו וסמכר ומול"ס נקמ"ר ל' וגס וס מנואר נמיין ש"מ [סע"ד פושע הדוא. זכלה פושע קוח זוק נקליס טסנוו נפיו סמיינ' דעל' סכליס נזוק נזוק דסילן וק'ל': מעיף ה' י-ו וסימא את עינו פטור. ענס סלנ'ג, כיוון דסתהןקו צניעס נצערן וכל' מחד לעמו סימח לאפלי פמיין, וכל' לממד ידע של"ה נלמאנט טיפילו דוקה צומפן צל' טיק צו פז'יק, ס"ל נמליאו נמייחטו וממל'ו הדרדי צמ'ף לה טולען סיל' פז'יק מה מס ציט'ה כיוון צל' לממד סיל' פז'יק מה מס ציט'ה כיוון צל' לממד צומפן צל' טיק פטוו, דומא ל'מ"ט [ראה ב'ק ל'ב ע"א] נצנ'יס צל'ן גראס'ר' וס'ז'יק ויה לה דין יי'מן דפטו' סמ'ז'יק, מס'ס דל'ן כל'ן גראס'ר' יודע צגס נחל'יס יט' רצ'ום להו' גראס'ר' וכלה'ר' יפְגַּדו' צנ'יס קראין ויה ננד ויה דליקן להז'יק ויה לה ויה ולח'ר'ג' לח'ר'ר'ן מס'ס מועד לעולם, ע"כ להו צכל עניין ה'מלווה, דרכי נצ'יקת ל'ו'ס גמור גמור פטוו. וכלה'ר' כתמ'י טעם זה, כן קו' דכני כל'ה'ס נמ'ז'וטומי' וככל ק"א סי' ר' ק'מי'ו ספ'ור נמיין ויה [מעיף ד'] וכמ'ס צ'פל'סה, ועין פלי'ה נמיין ש"מ'ס טע'ר' מ' צס כתמ'י דכט'ין לרין להו מס'ס מophile נמ'וד קו' מ'ל'ן מס'ס ענד'ו מעטה נס'ז'יקת, ומ'ס'ע צל' נל' ר'ס'ר' נמי' להו כל' צל'ין צנ'יס ויה ננד ויה, וכ'ל' ספ'ור צס'ס קראמ'ס צס' צ'פל'ה. וע'ס צ'פל'ה דכט'ם צ'ט'ם דכט'ם דכט'ם [שם טיף ז'] צ'ט'ם דצ'י' [ב'ק מ"ח ע"ב ד'ה חיב'ין] טולק על סלמ'ס' טנ'ל', וצ'י'ל' דלון' חולקן', ועין מ'ס צ'ט'ם צ'ט'ם כל' צ'פל'ה:

מ"מ "לכו"ע להו מגדול חילוי מ"מ סאיון: סעיף ב' דן איזמן מ"ץ קעיף ל"ז נמנעל בסכמכלימין הומו סומן נלפס, מפיעט רקען לאטען תגבורת קדיל, וליוֹת צח מ"ק על פי צלה יולדר עליו מכל מוקוס פנול ז'דרלי מה פיוון נגייסו. ב' המתוין לביש את הקטן וביש את הגדל ד' נוֹתֵן לגודל דמי בושתו של קטן נ'תכוון לביש¹ את העבר וביש בן חורין נתן לבן חורין דמי בושתו של עבר. ג' האיש אומרם דעתך רפואי ושבת י'חיב איפלו שלא בכונה ובלבב שלא יהא אнос אלא שוגג קרוב למזיד אבל בנזק חייב י' איפלו אнос י' אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן. ד' במא דברים אמררים שיישן חייב בשישנו שניהם כאחד ונתקפה חד מהם על חבריו והייקו או קרע בגדיו אבל אם היה אחד ישן ובא חברו ושכח בצד זה שבא באחרונה חייב אם הזיק לראשונה ואם הראשון הזיק פטור י' ז' כלין כלל חונק גдол כוה פועל חמוק) יוכן אם הניח כלו הצד הישן ונתקפה עליהם ושברם פטור שהוא שהניהם הצד י' פושע הוא במא שהניהם הצד. ה' שנים שנטאבקו יחד והאחד הפיל חבריו לארץ ונפל עליו י' יוסמא את עינו פטור. צוינום ומקורות סימן תכא (6) מאלי' וויל' ס"י קק' פ"מ קיון פ"כ עפ"ג. (3) טו' סוף ד' וווע' טוק פלק קומון בע"מ פ"ב ע"כ ד"ה וסבד. (ג) לפיכו ייומס מגן ל' פ"כ ד"מ קיון וטפקן י' (2) טו' עפ"ג י' נקס פ' קלומ'ס גומזגה כל ק"א י"י ר. סימן תכא (1) מהדורות באה"ג ואילך נשמטה תיבת זו.

ב' דהדרי לא כוון ל' ביוישו. מ' ג' מזכ' נוותן ל' גדור' דמי בשתו של קמן. דנקמן ל' פון פַּיְין על נווטה מ' ג' מנהי ומס' ג' כמ' סטמפלר ל' מ' מ' ל' פון דומס וזה סכמת כוון שמלעו מונט לו הילג דמי נווטה אל קמן, טאייל ג' מ' מכוון הילג נווטה כו ונווטה טיליס לו ליין, ונווטה כל' נוכנס ל' פון ממיין עלי': בעיף ג' ח' ריש אומרים דצער בר'. דין ו' כמ' בטוו [עיפוי ד'] וגס זמל' פומקס פפטיטום צלי פלונגטם, ומ' סקיס וכח' ז', הילג נוק מוייל פליגלו להווע כו', פסמרק מטעו פטול [בשעיף ג'!] ובמהנ' נסעה י' ה' דלפינו נפל מסג' גראם צליה מוייס פיין נזוק. ועין נעליל ריש מינן שע' מ' ס' טמאנר צני קעיפס מכופיס ו' ז' טעיף ה' ג', ומס' למצעי נסמא' ע' [סק' ב'], מולם מדעת בטול ואאן, ושם טעיף א' ז' ומאנר צממלקיס צו נפל ע' ג' לדס והוקו דקייז נזוק הילג נפל גראם צליה מוייס, ומן נפל על קלילס דהווע קיז נזוק לי קס גראם מוייס, ונמיין ו' מנפל ע' ג' לדס הייל', מטו'ס קמטו בטול [בשעיף ג'] וטהנבר צמעף י' ה' וכטבו דלפינו גראם צליה מוייס פיין, ע' ס' ודוק: ח' חייב אפלו' שלא בכונה. לנמל' מלכטיך' שםות כ' י' ח' י' ליבנן כו', ומס' קרואן למoid טה, וליפוי וטנא' למוץין סס [פ' י' ט' וס' ס' נגער]: ח' אפלו' אנדס. יפלין לה [ב' ק' כ' ע' ב'] מימורה דקליל' דכטיך' שם שם כ' י' ח' פט' מהט פאע, והיל' פ' פאע פט'ן, וכל' מה דמיאין לפטור שוגג פטליין, וכן הילג מוקמיין היל' יטול' דקליל' כי ה' טנוק: ח' דאדאם מונד ל' ג'עלאם.

Shulchan Aruch cites the ruling of the Rosh that one cannot be held liable for an injury caused during a wrestling match. Sema explains that because the parties were aware that they were putting themselves at risk, and the injury was not intentional, they had both given up any claim of damages.

שׁו"ע הושן משפט סימן תכא שער ה', שם"ע סק",
שנים שהחטא בכו וחד הפל את חבירו וסימא את עינו פטו. ובאי השם"ע שכינו שהחטא בכו
ברצון וידעו שא"א לצמצעם שלא יוחקן, הרי"ז ביאוש ומוחילה על ההיקם כל שלאל בין להזקן
בהתאם.

ו. ועתה נחזור לברא ממה שהתרנו במחלת סעיף ד', אם החתן יש לו חסרוןות עצומות, כי יש נפקא מפה פבדל בין החסרונות. דהיינו, אם החסרון הוא מצד חלי גופו, והחתן אינו מכיר אותו, מצד שהוא דבר פגימי אשר לא נגלה כלל, פשوط הוא, בכך על המילה ענין זה (ו) חשש אסור רכילות, אך שלא יחסרו בזה (ח) הפרטים הנ"ל בכלל ט' סעיף ב', ובארתים פה בברא מים חיים. ועוד יש אף שני, דארכיק לגלות לו, הינו, אם נשמע על החתן, שיש בו אפיקורסיות, מס ושלוט, ט) ארכיק לגלות לו, ועל זה נאמרו סמכין פינאי יט ט"ז): "לא תלך רכילה בעמיך", אבל "לא תעמד על דם רעך". אבל אם החסרון הוא מצד מעט חכמת התורה שיש בו, אין לגלות לו, דהיינו דאפסיד אנטפה (משמעותו שהוא הפדר של עצמו), דקיה לו להוציאו אצל בעלי תורה, שיגטו את כל חכמו וידעתו, עד היכן מגעת (ואם עשה כן, הם צריכים לומר האמת, כי ממשי האזרדים יגטראו בבר לכתול), ומילא עשה כן - גטראה בבר.

באר מים חיים

- (1) **בגנות מעשה אבותיו.** ועיין היטב באהע"ז השידוך כאשר כתבנו לעיל בכלל ט' בבמ"ח ס"ק ד'. בסימן נ' ס"ה ובבביה שמואל שם בסעיף קטן ט) צrisk. ובזה אין צורך שום פרט, דprtט הראשון שיתבונן אם הוא עניין רע, פשוט דאיינו שייך זהה. ופרט השני שלא יגדיל את העולה יותר ממה שהוא, ג"כ איינו שייך זהה, דאפסיד אם יש בו ח"ז' מעט מן המעת מזה ג"כ יצא מכלל עמייתך. אך צורך ליזהר, שאם הוא בעצמו אין יודע מזה דבר, ורק שמע, שלא אמר שהוא יודע בעצמו בו אפיקורסיות, דהלא אפסיד הוא בעצמו איינו מותר רק לחוש לו ולאחרוני, ואיך יאמր שהוא יודע בעצמו. ופרט הג' שכוכין לתועלתו, ופרט הד' אם יכול לסבב בעזה אחרת, ג"כ איינו שייך זהה, וכנ"ל בחלק א' בכלל ח' ס"ה עי"ש.
- (2) **גטראו בדבר.** אך גם בזה צריכים המנסים להתיישב היטב לפיעzn השרודך, עד איזה גבול צריכה להגיון הידיעה שלו בתורה, ושלא יגדילו את חסרון ידיעתו יותר מה שהוא, دائ לאר הכי עולם מאד שיכשלו בלוא דלשן הרע דאורייתא עי"ז. ...

A scholar appointed to examine the knowledge of a potential chassan, must give an accurate assessment to the father of the girl even if it is negative, but must take heed not to exaggerate the boy's flaws. This is not *Lashon Harah* because both sides agreed to this exam willingly. *This would generally apply to all employees, staff, students etc. who knowingly enter into a framework that includes people who will be reviewing and reporting to others about them. The appointed supervisors must report accurately to their superiors, but must be careful not to exaggerate at all.*

ח"ה הלכות רכילות צורים סעיף ו', באמ"ח ס"ק ז': בחור שהלך להיבחן אצל ת"ח לתהות על קנקנו לצורך שידוכים, חייבים להודיע לאב המשורכת אם אינו יודע והטב, ואין זה ממשן הרע כיון ששניהם הסכימו לההעירה. וע' בbam"ח שם מ' צריך להזכיר שלא יגדיל העולה יותר מכפי מה שהוא. ונראה דהינו ע"פ סוגיא הנ"ל וה"ה לכל מונחה על פעילים או על תלמידים, שמורתם גם מחויב להגידי לבעל הבת את חווות דעתו אוזות הפעילים או התלמידים, רק יהר שלא להגדיל העון יותר כפי מה שהוא.

הרופא למי שאינו צריך לדעת מוה, ושאלת היא האם ולמה מותר לו להכתיב מכתב כזה עם חותם שלילית ללקוחו, ולמה אין בזה ממשום לשון הרע, ואמנם מוכחה הוא לעשות את זה כי אין לו הום להdfs כל מכתב ומכتب בלבד, אך האם זה מספיק כדי להתריר איסור חמוץ של לשון הרע?

(ב) ואם נאמר שחוללה מבוגר יודע שכד ידפסו את מכתב השיחור ומילא מוחלט מראש, מה הדין במחלוקת ילדים, הלא לאכורה אין הילד בעל מחלוקת?

והדבר נוגע לא רק לבני חוללים, אלא בכל משרד ומספר בין אם והבית חרשות, ישיבה או משרד עורך דין, ואיך מותר לדיני ישראל בית הדין להכתיב ללקוח את טענות

התובע?

מادر אודה לכת"ר על תשוכתך.

ברכת כל טוב

מתלמידו

אברהם ס. אברהם

תשובה.

ב"ה. יומ' א' ז' מנ"א תשנ"ג.

ירושלים עיה"ק טובב"א.

לכבוד מכובדי הרופא הדגול בגמיר וסביר והוא רובי יתקר פראפ' אברהם ס. אברהם ג'י שלום רב.

קרואתי בתשומת לב שאלותיו החדשנות והמעינות, ואחריו העינו נלעניד להיתרוא וכדלקמן.

א) תשובה כללית להיתרוא לכל וועל כל פרטיו היה וידעו לנוגעים בדבר מראש, שכגון הנ הגו והמקובל, אם כן אדרעתה דהכי נתחים ומוחלים על קר מראש.

ב) מכיוון דאיתרת, יתקלו בקשימים, והעבדודה לא תיעשה כפי הדרוש, ותביא לאחוריים ולшибושים מכמה פנים. הרי נקרא וזה מה שעושים ואת ביצירוף מוכיר או מוכירה, וכדומה, לשם תועלת הגוקים אשר בכח"ז מותר, ובכפי שכותב החפץ חיים בה' רכילות כלל ט' בברא מים חיים סק"ח (שכבר מציין אליו), ויעו גם במ"ש עד הכלל ד' טע' י"א בהגה"ה ע"ש, וזה כבר נימוק גם בנגע לילדיהם.

ג) מכיוון שאחרות לא יוכל הרופא למלא תפקידו כראוי, ומוכחה לעוזרת מוכיר או מוכירה כדי להכתיב על ידה את התוצאות. ומוכן זאת מראש, אם כן נחשב הכל גוף אורגני רצוף אחד בבחינה של שלוחו לגוף לבירור ומיצוי והמצאת

שמדפיס מחבר פשיטה שיש לו זכות בזה לעולם ושושאי לגוזר על פי הדין שלא ידפסו אותו עולמית בלתי רשותו או כי'.

[אמנם הרה"ג הניל כתוב בסוף דבריו כי לדעתו

הזכות למחבר הספר לגוזר שלא להרכות תורה בישראל, וזה גם דלא כדעתו של הבית יצחק שם

א"ה ס"ה כ"ד ע"ש, הרי שמודה בעצם שאבל קיים תקנת

קדמוניים לזכותו של המחבר בזה, ואכמ"ל יותר]

לאור האמור נראה לי למלילה כי יכולם שפир

להוזר ולהדפיס הספרים הניל שנגידו

השלה, כדי להפיצו ברבים ולהגדלת תורה

והאדרטה.

ברכה ובהורה

אליעזר יהודא ולידנברג

סימן נב

א. רופא [וביצו באזה] המכתב למוכירו תוצאות محلת חוללה כדי להציגו

לרופא המשפחה ונודע זאת ע"כ

لمוכיר, האם אין בזה ממשום לשון הרע?

ב. ע"ד איסור מילה על ידי המכשיר הנקרא "מגן קלמא".

שאלה.

ב"ס"ד. ב' אב תשנ"ג.

לכבוד הגרא"א ולידנברג שליט"א

חדשש"ט כיואת מתלמיד לרבות. אבקש מכתיר חוות דעתו, דעת תורה, בשאלת על דבר יוסריאומי, חלקתי אומה ל-3 טיעפים שום אחד.

(א) מנהל محلקה חייב לכתב דין וחשבו על רופאים הצערירים, שבתוכה הרוטzieה של שנים ההתחווות, עובדים אצלו כמה חדשים, ומתקבל שהוא מכתב את חוות דעתו למוכירתו כדי שהיא תדריס את זאת לחתימותו, חייב המנהל לוודאו ע"י התיעוזיות עם יתר רופאים הבכירים במחלה לפניו שהוא עושה זאת כדי לאמת את התרשםותו האישית על הרופא, ובמיוחד אם חוות דעתו היא שללית, וכמוון עליו לכתב רכילות כל ט' יותר, ורק אם זה הטעולת (ח'ח' בה' רכילות כל ט' בברא מים חיים סק"ח), ובورو שאסור ללקוחה או למנה לספר את תוכן המכתב שהוא לגנותו של

A supervising doctor may instruct his assistant to take notes about patients or other doctors even if this includes negative information, because this system that requires such methods of input is well-known and thus implicitly agreed to by those who visit this practice. This would seemingly apply to people who choose to do business within a framework that relies upon customer or peer reviews and the like, e.g. sellers on Amazon. It would be permitted to leave honest reviews even if they are negative, because this is a known and necessary aspect of using the platform.

צין אליעזר חלק ב' סימן נב
הצין אליעזר התריר למסורות לכתב פרטיהם אודות החולה הנם שיש בהם לשון הרע, כיוון שכן הדרכ, בודאי אדעתא דהכי נתחים ומוחלים על זה מראש. אך ציריך שתהיה איזה תעלת בכר כמובא בהפצת חיים. וראה שה"ה בכל עסק הפעיל בתחום מסגרת, כגון מוכר בחברת אמונה, וככל', שמותר ללקוחם להשאיר ביקורת (reviews) שלילית כל שכן אמיתי לפי דעתם, אך דעתה דהכי הם מוכרים באמון וככל'.

דמלכotta. ועוד ראייה שלא מהני שטר של גויים יותר ממש היה כתוב. בשטר שלו מדקאו רבא (גיטין יא, א) פרטאה דמסור נהילה כו' מגבנן ליה מבני חורין ואילע בדין כוותייהו אמר לא מגבנן ליה ממשעדי. ועוד מדקאו בעי בחר הכי והא בעין כתוב שאין יכול להודיעך אי עבדין כוותייהו מה באך הא בדיןיהם לא בעו כתוב שאין יכול להודיעך. אלא זראי אף על גב דמקשרין ליה למיר דלא העידו שקר מכל מקום אולין בחר דין עד כאן לשון מהרש"ק שהוא רב כי שמשון מקינן. והוא שעשה ספר בר כירית אלא שרגתי לשונו בקצת מקומות גם מה שכחתי הלשון מגומגם בהרבה מקומות אלא שהווארכתי להעתיק כאשר מצאתי. מכל מקום מדבריו למדנו בהדייא ולא הוכשרו שטרות העולות בערכאות של גויים אלא לנני המינות ידרו דלא חשבין לה מכחבי פלשתר אבל לא לשנו' מדין תורה אפילו מלא נימא.

ואף על גב שכח' שיש פסקו דמי ששבעך עצמו בשטר ישפט בפניהם כי וכן מצאו בחומרה וכמדומה אני שהוא בשם רבינו יצחק בר פרץ וחיל ואומר אני אם בני אדם (נasmorim) לחכריםיהם לחותם מלכות ואחר כך רוצה חיירו להובען בדין מואטה תכיבעה שהוא (נאמר) לו באמרו הותם אין נזקן לו כיו' שהנישׁין ישראל ובר האסר בדיני אמות העולם שבין אין נזקן לו מואטה תכיבעה דינא ומלאכת דינא עד כאן לשונו' לא דבר פשוט הוא לכל בגין דלא פלייג אלא במעשה הדיות שבין אדם לחבירו שהיה יכול לעשות סופר ישואל ועדים ישראלים החם הוא זאיقا למימר דמדתנית זיין ישראל ובר ליאסר בדיני אמות העולם גלי אדעתה שרצויה להיות נדור בפניהם⁶ אבל בגין השיך למין עצמו כיו' צדקה בנדון זה זאי אפשר להעשה על ידי ספר ועדי ישראל אלא על ידי סופרי המלך ומשתו' כמו הנגagement המלכתי פשיטה וושיטה' לא שיר' לממר בהא דמדתניתה כו'. דמאי הוי ליה למעבד וליכא שם גילוי

קוצר ופסקי השרש

שאין לדון על פי שטר נוצרי אלא בדיני ישראל ובמשפטי ישראל אף' שנכתב בכתבם ובלשונם.

שורש קפח

ראית' דברי הרבנן הראשונים והאתරונים והנה דבריהם טובי' התא אחד זיגוד הוה קא מסהייד עלייה קמיה דרב פפא נגדי' וכו' עד טובייה התא זיגוד מגידי אל' איז את לחוזך א' מסהודה ביה שום ביש בעלמא הו א' דקה מפקת עלייה. ופי' רבן דאין בדרכי האשוה האורורה הזאת ממש דause' ג' דהלהתא כרבא (גנחדוריין ט. ב.) דאמר אין אוז משם עצמו רשות גבוי תקלע עדזוקן ואין ערך מצואה להheid הרי אתה נבור עילא פלוני ובעני לרצוני ופלגין לדריבוריה הינו דוקא להצטרף עם עד אход כזק⁷ מר' המת הוא ואחר מצרפין להו גנו' וכו' אבל בא לא צירוף עד א' פשיטה בכיעוחה בכותחה דאפי' עד כשר לא מזימן וכי' אשוה האורורה הזאת כגדסין בקדושין פ' האומו (קדושין סה, א) דפרק ומוסרא עד אחד מהימן מידי אפילו לביש או להוחיק.

⁶. ב"י סי' קו ע"ש וד"מ ס"ק ג' רומי"א טע' א' עלי' בסוף התשובה שכח רבינו דהרא"ש חולק ע"ז ועי' בגהgor'a שם ס"ק ד' שכח ט"א ולפ"ז הריב"פ חולק על הרוא"ש ופשר שוו דעת הב"י הריב"פ אף' שפסק בסע' ר' קרוא"ש. ⁷. כלל פ"ח סי' ג' הובא ת"ד בטור סי' סה. ⁸. שם. ⁹. עי' מש'כ' בהעדר. ⁶.

מהרי"ק שורש קפח
הgm שמותר למשיח לשון הרע ששמע, מ"מ אסור לעשות שום מעשה נגד המדובה, כגון
לביישו או להרחקו ואפילו לשנאותו בלבד כל זמן שלא תחבירו הדברים על פי דין.

Although one who hears unsubstantiated *Lashon Harah* is expected to take precautionary measures, it is forbidden to cause any harm or shame to the alleged perpetrator, and one may not even hate him for it.

לפי השאלות³ שפירשו הא אמר רבן כו. ושם הרגטם ואם אטמין אתכם חיבתם את ראש למלך. ודודא פשיטא שיש לדוקך וזה אי לא הרה עלייה אמת ומלוכותה היה מיצלים וכי'ש שלא היה (מענישים) [מענישים] מפני חזשא לישגנא בשא אלא אפי' לפרש"י שפ'ר' שמא הרגטם אסרו; להצליכם מ"מ דבר פשוט הוא ולא חשש אלא שלא העשות מעשה זה策לה ושם הרגו אבל לעשות להם שם עונש לא עליה על לבו שהרי השיאם עצה להסתיר עצם כדברם העשוי החם דאמר להו זילו אויתו איטמו נפשיכו ופשיטה שאם היה וואין להגעש לא עונש רבא ולא עונש והרואה יתדי דבר ערובה דודוק אי היה שיר למסניה שהרוי ידע בו בודאי שהוא רשע כדף' שם וביו שמדובר מחר לשנתו הרואה יתדי דבר ערובה בחבירו שאין ראש לעוזר שומרה הוא לשגתו שאע"פ שאין נאמן בעינינו לעצמו הוא אכן שהרי יודע בו בודאי שהוא רשע עד כאן לשונו, משמע בהריא דודוק הוא שיודע בו בודאי שהוא רשע מחר אבל לכ"ע ולא ישי' דודאי אסר למסניה עד אחר אני קם לכל עון ולכל חטא ואפי' לו היה העד והוא נאמן אין להאמינו כלל' אפל'ו למסניה' כדמותם שם דוארכ' לה רב אה בריה וכח' אמי מהן ליה לרבה כי היכא דלנסניה אל' אי מהן ליה לרבה כי תרי לימה לא היה ואי לא לימתה לי' כ"ש וכ"ש ע"פasha כאות אשר פרשה מדרכי בניו ישראל הנוגעות דלא פה ריה אסר כדר' ולא כפלה דחדא. אפל'ו לשגתו על פה ריה אסר כדר' הש' ק"י בן ק"ז שאסור לבישו ולהרחקו מפני דברי האש' הזאת. והמחייב יבקש רחמים על עצמו בכור בני אברהם יצחק ויעקב כל בעיניו ובודאי כי חועבתה ה' יתרברך כל עשה אלה ורב עונשו מאור וכ"ש לבישו ברבים כאשר נשעה להענין הוקן רב' אהרן יצ"ז אשר בישורו והכימחו ועכובתו של לקרוא בטורה בציבור ואין לך מלכין פני חברו [ברבים] גדור מזה.

ולו חכמו ישכilio המכביישים יכירו ויידעו כי גדול מה שנאמר במלכין פני חבריו ברבים ממה שנא' בא על אשת אש כמו שהшибיך דוד לזרואג ואחרותיפל (ב' מ' ט', א) שהבא על א"א מיתחו בחנק ויש לו חלק לעה"ב והמלכין חבריו ברבים אין לו חלק לעה"ב, וראו כמה יש לו לאדם להזהר שלא להלכין פני חבריו ברבים על חנן ואוי לחקר ולודוש בכמה דרישות וחיקיות קודם שעשה כזה והמקל בזה דמו בראשו בלי ספק.

ואע"ג דאמר האי לשגנא בישא ע"ג דלקבוליה לא בעי למיחש מיהא בעי דבר פשוט הוא לפני כל יוציא דת ודין ולא אמרו למיחש ליה כדי לעשות שם מעשה נגד מי שמספרים עליו לשגנא בישא כדמותה בהריא בנדת פ' האשה (ס' א) דגرسני שם ההא גיליא נפק עלייוו קלא דקטל' נפשא אותו لكمיה דר"ט אמרו לטמירנו מר אומר להו היכי עבדך ליה לא ליטמירנו הוא קחزو לכון ליטמירנו הא אמרו רבן וכ' זילו אויתו איטמו נפשיכו ולא מביעיא חילופי גירושות ותיקוני טעויות: א) צ"ל שמואל בר רב יצחק (גמרה). ב) צ"ל דарам. ג) שם הגי אש. ד) צ"ל עווה. ה) צ"ל הגהו בני. ז) צ"ל ואסורה. ז) צ"ל דרי.

1. כי אבה"ע סי' כב ורמ"א טע' ב. 2. חפץ חיים הלכות לשון הרע כלל וטעי יא ובמ"ח ס"ק לא. 3. ס"פ שלח הויד בתוי שם. 4. חפץ חיים שם ובמ"ח ס"ק ל. 4*. וכי' בטחו חותם סי' ב וכ"ג אותן שגם לדין וצרך גודל הדור וכ' ומסדרו דברי רבני לאמ'כו.

התורה כי יאמרו העולם שמחמת שנאה ואיבה החמור על האהן יותר מעל שאר אנשים ונמצא ש"ש מתחלל ח"ז.

סוף דבר נראה לע"ד שההרחקין ומבדילין זה רביה אהן הוזן לא טוב עשו אלא חטא חטא גודלה ואפשר כי בשוגג היה ואם ח"ז יוסיפו סורה מכאן ולהב' אחרי ראות כתוב הרבנית י"ז אשר עטם בגיל ועד עתנו כתף סורה למן פות הרוה את עצמה ח"ז יבקש רוחחים על עצמן כי גדול מאד העונש המביש והמלכין פני חבריו ברבים חנוך כמו שכחתי למעלה. גורשין בגיטין פ' הנזקן (ז), א) תניא אמר ר"א בא וראה כמה גדול נח של בשה שחרי טיע הקב"ה את בר קמצאי כו' ועל דבר זה ידו כל הדברים שלא לביש בני אברם יצחיך ויעקב מוחזקין בורת האמת על חنم ועל לא חמס. ואל ק"ק פרואה בקשין לצרף זה ר' אהן לכל דבר שבקדושה ולא מהיה ואת עוד לכט לפוקה ובמה שעשו כבר דים והותר ואלמלא פניהם אני ותשא כי קhalb חשוב הוא היהי מרחיב הדבר בזה בדורך לא היהת תפארותם כאשר לא שמעו לקול בוכחותינו אשר בגלוותיהם כולן שויים לטובה לזכות והוזן אהן י"ז ולהקפיד על עלבונו שהרי גם מהר"ר יירא לנ"ד י"ז הקפיד על הנעשה לו מתחילה וכט. ועל הסgan של קיק' קידורא"ה י"ז אוומר שהוא וראי להנתנות אם לא יקרה זה רביה אהן וסקאי"ה י"ז לקרה בתורה בהגיע תור של' שאור בני ברית הכהנים ובפרט כי כבר קא צוח כי כרכיא יהוון מוכן לקלל את הדין ובתוון אשר שם אם ח"ז ימצא לו שום פשע ואשם וודע הוא עמר וצוח על כך. וע"פ הדברים האלה אני גוחר עלי בכח נח"ש שבשבת ראשון שיגע זה הוזן רביה אהן בכית הכנסת מהאסכנדים מל'ק' פרואה י"ז בשעת קראת התורה שיקראוו על לולת לקרוא על ספר תורה שאור בני ברית, ולא יטרוף עוד על דברי ובתוון אשר שם אשור כחכו לקרבו ולא להרחקו גם לא התה עוד המescal'ה הזאת ידו להלבין פמי חבריו ברבים חנוך אמר ר' בוכחו זיל' (ב"מ נט, א) על וזה שכן לו חלק עולם הבא ואם שמעו ישלום יהיה לו וועלוי תבא ברכת הטוב.

קוצר פסקי השורש

אין בדברי האשפה הפרוצה כלום על אשר החזיה שם רע על פלוני ואמרה שמננו נתערבה, ואפי' איש כשר והגן מעיד. אין להאמינו, שאין טמכן על עד אשר לבייש בטענה או בטענה שלשא אווון, וב"ש על פי איש זו אשר פרשה מדרכי בנות ישראל הצנעות שאין לכישיש בזה על פיה, והמיקל בזה דמו בראשו, ולא אמרו מלכין על לא תוכבה השמוכה אלא בקהל שהרב"י מסכימי' עליו ואינו פוטק. ולא אמרו ב"ד מכין ווענשי' שלא מן התורה וכרי' אלא בגודל הדיו, או טובי העיר שהחמורים רבים עליהם, או ב"ד של ג' הדריות למאנ דאמ'. והוא שייחו ממנון לדינן, ואפי' ב"ד הגול אשר ברושלים אין מכין ווענשי' אלא אם כן נודע בדאי שיש שם דרא באיסרא, והנה זה הוזן עמד וצוח שם שמעולם לא הלך עמה ביהוד, וששלשה הי' באוטו הדורך כshall' עמה, ואף אם ימצא שלא הי' שם ג' בשרים כל כך, מאחר שכבר שפט המנהג לכלב עם ג' אשים כל דהו וכחירה דמי ליה, אין לנדרות ולא לבייש או להרחק על כך כי אם אחורי ההתראה והואהה. ואם ב"א ב"ד לענש על כך משפט הראה שעה או כדי לסייע לתורה יש להם לששות מדוחיהם, ולא להטיל עונש על אדם אחד, ומשאר עם הארץ הנוגדים הרעם הזה העם יעלימו את עיניהם, חילתה מעשות כן, שכן זה סייג לתורה.

חילופי גירושאות ותיקוני טעויות: ח) צ"ל שהמוחום. ט) צ"ל מומחים. ז) צ"ל לב"ד. יב) צ"ל להם.

5. ברייף ביך לעין אבל הרא"ש שם פ"ט סי' ה כי' בשם וכ"כ הטור ח"מ סי' ב. 6. ב"י שם והגמות דר"פ וע"ש ובשו"ע וס"ע ס"ק ט. 7. ע"ש בשווי שלא פסק כן. 8. לאין קבו ע"ש. 9. סי' כה וכ"פ ברמ"א סע"ג כה ע"ש. 10. קיחשין לג, א. 11. ב"י אבח"ע שם. עעי ס"ע חמ' סי' ב ס"ק ה. 12. ל"מ דין זה מפרש שם עני' רמ"א ייריד סי' שלד סע"ג.

מקור החיים

י. אף על פי שברנו, דקבלת לשון הרע, דהינו להחלטת בלבו שהדבר אמת, אסור מן התורה, מבל מקום אמרו חז"ל, דלחוש מיהו בעי (שלחש אמן עריך). ובאור הדבר, לצורך לקבל את הדבר (כח) בדורות חSSH בעלםא, הינו רק כדי לשם את עצמו ממנה, שלא גיע לו הוק על ידו, ולא יהיה זה הדבר אפלו בגין ספק דמעמידין לאדם בחזקת בראשות, וכן מחייב ערךין (כ) ליחסיב עם הנזון בכל הטובות, שאחתה התורה, לשאר אנשים מישאל. כי לא נגרע ערכו בעינינו על ידי הלשנא בישא (קהלת) לשום דבר*, רק שה תורה החוש ללשנא בישא לענין לשמר את עצמו ואת אחרים ממנה. ועל כן בחבוק הפסיקים דמה שופר לחוש, הינו היכא שיזכה ליקי הוק (כט) לו או אחרים, אם לא יחוש לו דבר זה דלאחרים עריך באור רחיב, עין מה באור מים חיים ולקון בקהל כ' בקהל ט' עין שם היבב, כי שם גראב בואה בעונת הא). אבל בענין אחר אסור לחוש ללשון הרע ולהאמין כל.

ואף בדברי רשי בגיטין נוכל להעמיס עוד כונה לאחרת, והוא,adam היה קול נשמע עליו מאנשים, בודאי היה ר'AMI גם כן יודע מהרנן ואמאי וזכה לפניו לכתלה, אלא לאו דלא נשמע עליו רק עדים העידו עליו, אבל הוא דוחק دائمא דלא נשמע עליו קול בעיר, ורק אייה אנשים אמרו כן להרבנן שלא בבית דין בדרך ספר דברם.

(כט) לו או לאחרים וכו'. פירוש לו כגן ההוא עובדא דר' טופון הניל וכפירוש השאלות. או לאחרים' וכשהיא גדליה בן אחיקם כן כתב הרא"ש שם בנדזה. וכחוב על זה המעדני יו"ט וו"ל דכמו זמיבעי לה למיחש אם יכול להיות שיבוא לו היוק לעצמו, הוא הדין, אם יכול להיות שיבוא היוק לפס 155 חוץ חיים כתוב, ישראל מארן אריה ואב הדרוף עיי תכנת ואור הכהנה

One must take heed not to accept unsubstantiated *Lashon Haraheven* as a real possibility, and he must still act toward the alleged perpetrator as he would with any other Jew. He is only permitted to take action to protect himself from harm. Likewise, one who is aware of unsubstantiated *Lashon Harah* that may affect others must warn them to protect themselves from harm.

ח"ה הלכות לשון הרע כלל ו' סעיף י', באמ"ח סקכ"ט צריך להיזהר בענין לחוש ללשון הרע שלא יהיו הדברים אצל אפילו בגדר ספק, וудין מחייב ליחסיב עם הדzon כל הטובות כמו שאר אנשים, ורק שהתיירה תורה לחוש לדברים שלא בא לידי היק. ובאמ"ח באור שוגם בדברים הנוגעים לאחרים יש לחוש ולספר הדברים להם כדי להציגם.

מקור החיים

מעשה או לגורם לו שום חזק או ביוש עבורה זה, גדול או קטן, אפילו אם הלאנָא בישא (פלשׁון קרע) יצא עליו על ידי עד אחר כשר, שהעד עליו בן בית דין, עד אחר לא מהני (או מועל), רק לשבועה. יותר מזה, לא שאמלו רק לשנה

באר מים חיים

שכנגדו, ואם כן מי חווית דרמה דזה סומך טפי ולמما דמא דזה סומך טפי, ואם כן חזר לאו דרכילות על מקומו וכענין מה שפירש רשי' בסנדירן (ע"ד). ד"ה מי חווית עי"ש. ובכל זה דברנו אפילו אם היה הענן ספק השКОל, ובפרט שבידרנו לעיל דרישנא בישא כל זמן שלא נתרבר הוא האש בעלמא. יותר מזה שמצוין מאי בעוריה שהשומע ירייע עמו יותר מכפי הדין שהיה מהחייב הנידון על זה, אפילו אם אמרת הדבר, ע"כ צrisk להזהר מאי המגלה עניין זהה לראות הנולד ושב ואל תעשה עדיף. וענינים אלו אם נכוו לעזיר אותם כאן למעשה קצורה הירעה מהיכלים בעוזה"י נקבע לקמן בהז爰יה כללים וצירות אחדים ומהן ילמד הקורא לכל דבר.

(לא) שאמלו רק לשנוואו אותו וכו'. ש"ל המהרי"ק שם בשורש קפ"ח אפילו לשנוואו אותו בלב מנוח עדות עד אחד אסור, כדמוכח שם בהדייא דגרסינן בפסחים (דף קי"ג) א"ר שמואל בר יצחק מותר לשנאותו דכתיב כי תראה חמור שנואך וכו' עד אי דאיכה תרי סהדי قول עלמא נמי מיסני סני ליה מאישנא אייהו, אלא לאו כהאי גונא דחוזא ביה אייהו דבר עדות.

הדי' לך ראייה ברורה דאף על גב דחוזא ביה דבר ערוה דלא מהימנין ליה למיסניה, דאי מהימנין ליה למיסניה Mai משני דחוזא ביה אייה כר', סוף סוף יקשה כולי עלמא מיסני סני ליה כהתקשה מעיקרא, אלא ודאי פשיטה אפילו דחוזא ביה דבר ערוה, ודוקא אייהו שי למסניה שהורי ייעבו בו בודאי שהוא רשע וכו'.

ועוד הביא שם ראיות זהה, וסימן על זה וזה לדעד אחד איינו קם לכל עון ולכל חטא ואפילו היה העדר ההוא אדם כשר ונאמן אין לו להאמין כלל אפילו למסניה עכ"ל וכ"כ בתשובה רشد"ם בחיו"ד בס"י רט"ז כמהרי"ק עי"ש.

רש"י שפירש שמא הרוגתם ואסור להצליכם. מכל מקום דבר פשוט הוא שלא חשש אלא לעשותם שום מעשה ההצלחה, דשם הרונו, אבל לעשות להם שום עונש, זה לא עלה על לבו, שהרי השיאם עצה להסתיר עצם, כדברם הענין שאמו היו זילו אתון טמרו נפשיכו, ופשיטה שאם היו וראיין לעונש, עונש גדול או עונש זוטא, לא היה ממשים עצה, אלא היה מסתלק מהם לגמרי, אלא ודאי פשיטה דקלבולית לא מביעי לענין עשיית שום מעשה ולא שום ביויש לא קטן ולא גדול וזה פשוט רישר עכ"ל המהרי"ק, ועפ"ז כתבתי דבריו שבענין. ואחר שכן הדברים, תדע דמה שתכננו מתחלה, או לאחרים אם לא יחווש לו וכו', הינו דוקא אם לא יגיע להנידון שום הייך מזה רק שהם ישמרו את עצם ממנה (כהך עובדא גדליה בן אחיקם דהיה לו לחוש להלישנא בישא ולספר לאנשיו, שמשמעותם שהוא חושב עליינו רעה, על כן נשמרו עצמינו ממנה).

אבל אם יראה לפי עניין השומעים שם יקבל את הדבר לאמת גמור ויזיקו או יבישעו עברו זה להנידון, ופעמים יכול להיות שלבד ההיקף יסובב עוד מזה גם כן מחוקות עצומות, בודאי אין לו לספר כלל, דכל עיקר טעמא נדרש לחוש לאחרים כבר שתכננו לעיל בשם המעדני יו"ט, והוא משומש ואהבת לעצך כמו, וכי היכי דעתיך אני לחוש לעצמי שלא יגיעה לי שום הייך, כך אני צריך לחוש לאחרים שלא יבואו לידי הייך. כי פן אמרת הוא הדבר הזה, וכך צrisk אני לגלות את אונס ששימושו את עצם, ואם כן יצא בזה ידי הכלל, שלזה אני מציל מן הייך ולחייבו שכנגדו אני עושה הייך ממש אפילו על ידי אחרים, מה שאין כן אם אני רואה שהם יקבלו את הדבר לאמת גמור ויגיע מזה הייך להנידון בודאי אין גלותו, וכי היכי דעני מצווה לאהוב את זה אך אני מצווה לאהוב את

The Chofetz Chaim clarifies that one may only notify others of unsubstantiated *Lashon Harah* that may affect them if he assumes they will not take any action to harm the alleged perpetrator. Whereas, if he assesses that they will take such action, and certainly if they will overreact, he must refrain from notifying them.

ח"ח הלכות לשון הרע כלל ו' סעיף יא, באמ"ח סק"ל
כאן ביאור החפץ חיים דמש"כ להתייחס לספר לאורים החשש ששם כדי שיישמרו את עצמן, הינו דוקא באופן שלא יצא מה שום דבר שלא כדי למדובה, ואם אין זה ברור לו או שב ואל תעשה עדיף.

מקור החיים

ד) אם ט) הוא יכול לסייע את התועלת הזו, מביי שיצטרך לגלות לפניו עניינו לרע, אין לספר עליו.

ה) כל זה אינו מפרק, רק אם לא יסבב על ידי הספור רעה מפש לנדוֹן, דהיינו, שלא ירע עמו מפש, רק שתוטר מאננו על ידי זה הטובה, שהיה עושה עמו השכנגדו, אף דמפלא דבר זה הוא רעה לו, מכל מקום מפרק. אבל אם הגיע לו על ידי ספורו רעה מפש, ט) אסור לספר עליו, כי יצטרך לוֹה (ח) עוד פרטיים, ויבאו לקמן אם ירצה ה' בסעיף ה' ו'. וכל שכן אם הוא רואה, שיסבב על ידי ספורו לנדוֹן רעה רביה (ט) יותר מחייב הדין, דאסור לספר עליו. עיין לקמן בסעיף ה', מה שפטבנו שם.

באר מים חיים

(ט) יותר מחייב הדין. ואציין פרט קטן וממנו יקיש המשכיל לכל כיווץ זה. כון שאחד רוצה ליקח איש אחד לשורת אותו, וזה ראהו מכבר שנגב אצל אחד, שהדין הוא שצרכיך לגנות לוֹה, אך באופן שלא יחסרו הפרטים המבוארם בסעיף זה. אף בדברמת יכול להיות שכבר נתחרט על זה, והסתכם בדעתו שלא לעשות עוד, מכל מקום נcone לחוש לוֹה, ולשמור את האיש הזה ממנו.

אבל אם הוא רואה שע"י סיפורו יוכל להתגלו שיתפרנס ע"ז בענייני אנשי העיר לנבו, וירעו עמו מאד על ידי זה כמנגה הרע שלizia בעלי בחים שפוקין דיני נפשות תיכף, אמרם כי הוא גרווע מכל אנשי העיר, ומזויה לודוף בכל דבר. בעת זאת, מאד ואיד צרך ליזהר שלא לגנות שום אדם, כי הוא פשוט כוורך חז ע"י דיבורו, ובמקום אחר נאריך בזה אייה.

והנה אחר שעורי ה' יתברך לבאר כל החמשה פרטיים, נפרש עוד של יפלא בענייני המעין למה היסטורי כאן הפרט הא' שנזכר לעיל בכליל י', שידע את הדבר מעצמו. משוםidis לי ספק עצום אם כאן צרך לפרט זה, דלאורה דיבזה איפילו ורק אם שמע מאחרים, וראה לדבר מה שאמרו בנדח (ס"א ע"א) מthon שהיה לו לחוש לעצת יהונן בן קרחה וכוכי כלו הרוג, והעתיק הרא"ש שם אמר זה לדינה וול"ש: וכענין זה דוקא יש לחוש לילשנא בישא היכא שיכול לבוא לידי היק לו או לאחרים

שלא למגרור את העניין עם פלוני מחמת טעם פלוניopolini, ויכול להגיע דבר זה לאוני פלוני, ועייז יכול לבוא מחלוקת גדולה, או פן תחיל השכנגדו לדירוש מאתו טעם הדבר, על מה אין אתה גומר עמי העניין שהסתמנו עליו ביחד מכבר, והוא ישיב לו פלוני אמר עלייך לך לך, لأنשים كالו הולכי רכילים נראות שאין לספר להם שום עניין.

(ט) הוא יכול לסייע. מקור לדברים האלה עין לעיל בכלל הניל ח"א כלל י' בסק"א.

(ט) אסור לספר עליו. כי אין המספר רשאי לגרום ע"י דיבורו דבר שבית דין לא היו עושים כן על פי דיבורו, וזה ידוע הוא שבית דין אין מריען לאדם על פי עד אחד רק שבועה בעלמא. וציר לה, ומקור וטעם לוֹה, עיין לקמן בפניהם ובבמ"ח בס"ק י"ז ותראה על זה גمرا מפורשת.

(ח) עוד פרטיים. הינו אם מגיע לו על פי דין תורה הרעה זו, וגם שהיינו המספרין שנים, ועיין שם בסעיף י' דאפילו באופן זה יש להזהר לכתלה, דמסייע ידי עוברי עבירה לא נפק עיין שם היבט. ודע דמש"כ בתחלת רעה ממש, יציר, כון שהה איש שהוא מגלה עליו את עניין הגנות לפני שמעון כדי שלא ישתחף עמו, נשתחף עמו באיזה עניין בזמן מכבר, והוא בעסק השותפות היין גדול, והוא יודע שסיבת ההפסד הייתה אז ע"י העיקש ההוא, וכשיגלה לשם עתה את דבר הגנות בין מילא שסיבת ההפסד שהיא לו אשתקד, היה ג"כ על ידו, ויתפסנו עבורה זה.

ח"ח הלכות רכילותות, כלל ט' באמ"ח סק"ט

במקומות שיש להסתפק אם יבא חבירו לידי היק, יש ב' מדרגות: א', אם לא יצא מהו היק למדובר, יש לגנותו כדי שיחוש ולא יזוק. ב', אם יודע שיבא המדבר לידי היק ממש שיצא עליו שם רע ולא יוכל לפרט את עצמו, הארך החפץ חיים להסתפק אם מ"מ מותר לגנותו למי שנוצר לו בדרך חשש, ונשאר בצע". [וע"ש שכ"ג בודאי אין בו משום אייסור לא תעמדו על דם רע].

When one has information about a potential perpetrator, but is unsure whether this will lead to actual harm to others, the Chofetz Chaim presents three possibilities: 1. If sharing the information will not cause any harm at all to the perpetrator, one must share the information. 2. If it will cause direct harm to the perpetrator that he does not deserve according to Halacha, one may not share it. 3. If it will only cause indirect harm, such as damage to his reputation, the Chofetz Chaim remains unsure whether one should share the information. [He does say conclusively that withholding the information in such an instance would not be a violation of "lo saamod al dam rayecha".]

באר מים חיים

רק אם לא הגיע ע"י דיבורו היוק על מי שהוא מגלה, כי אם שבדיבורו ישמר את השכנגרו, ורק הוא צריך לגלוות כדי שבזה יצא ידי הכל, להה איןנו מזוק בדיבורו ולזה הוא שומר אפילו מן ספק היוק, לרבות מיבעי פן אמת הו, מה שאין כן אם ע"י דיבורו יסובב היוק ממש על מי שהוא מגלה, בודאי אסור כמו שהוכחנו בחלק א' בכלל ז' [וי'] בטעם סק"ל בראה גמורה. וא"כ בענינו, אם הוא רואה שיגרום היוק ע"י דיבורו על מי שהוא מגלה, אפשר אסור, כמו אם היה מסבב לו היוק ממש ע"י דיבורו, כי אפשר שע"י דיבורו יתרום לכל המרות הזה לנגן, והשותף לאיש עיקש וכיווץ זהה בכל הצירויותшибאו בסוף הספר אה"ש, ולא ימצאו במה להחיות את נפשם, ופן הדבר שמען עליו הוא שקר. ומהרשים הנ"ל ג' א' אין לנו שם וראייה להקל בכיווץ זהה, וצריך עיון גדול.

אך עכ"פ נראה פשוט,adam לא הכריך בעצמו את המרות הזה שהוא גנב, וכיווץ זהה בכל הצירויות, רק אנשים סייפו לו כן, אף אם נאמר לרמות לספר לנידון כדי לשמר את עצמו ממנו וכונ"ל, מכל מקום לא יספר לו סתום, דהיינו משמעו כאלו הוא יודע בעצמו שכן הרבר, רק יאמר שמעתי על פלוני כך וכך ופן אמת הדבר על כן נכון לחוש לשמר את עצמן ממנה.

ובזה תבין מה שכתבתי בציור הראשו שיבוא בסוף הספר אה"ה והוא מכיר היטב בווי ונهاי גוננא בכל הצירויות (לבד מלמה, או חתן, שיש בהם שמיין ח"ו), שניתי הלשון וככתבתי שמעתי, מחמת הריעותה הגודלה שמצו ע"י(*) אף אם נימא דמהני נמי שמעיה בעלמא, משומם הדעה לא יהרו בה ניספרו לנידון בלשון שהיה משמע לשון ודאי, מפני

אם לא יהוש לו, כהן עובדא וכחאי דגדליה בן אחיקם וכו', אלמא adam שמע עניין שיכול להיות היוק לאחרים אם לא יגלה את אונם, כגון שאחד רוצה להזיק לו, או המשרת שהרוצה ליקח שהוא גנב, וכיווץ זהה בכל הצירויות דלקמן, הגם דעת פי דין אסור להאמין בדבר זה מחתמת איסור קבלת לש"ר,Auf"כ לחוש מיבעי, וצריך לגנות את אונם כדי לשמר את עצמו.

ובכן מוכחה מרשב"ם בב"ב (לט ע"ב) ד"ה ומ"ד וכו' מצוה היא וכו' וב"ה והכא וכו' דאפיינו אם לא שמע בעצמו מה שאמר פלוני על המחזק שהוא גולן, רק שאחרים סייפו לו, ג"כ מותר לספר להחזק, כיוון דעיקר כונתו לא לשם רכילות, רק כדי שיזהר בשטרו, והוא ממ"ש הרש"ם יאו' לאחרים שיאמרו לו, دائ לא מושם טעם זה בודאי לא היו אחרים רשאין לספר להחזק מה שאמר פלוני עלי' שהוא גולן, אלא דואי כמו שתבינו. ולהכי אף דהם עצמם אמורים להאמין בהתלהה לאלו הנסנים ששמעו מהם שאמר כך פלוני על זה שהוא גולן (דא"כ ממה נפשך אחד מהם רשע בודאי, או זה שהוא גולן, או פלוני שהוציא עלי' לעז בתרם, ואחווקי אינשי ברשע לא מזקינן, וכמו שבירנו בחלק א' בכלל ז' ס"ג דאסטר קבלת לש"ר הוא אפיינו מנשים כל שהוא חוץ לבית דין) מכל מקום למחיש מיבעי ושם אמר, ורק צריך לגנות אונם.

החזק כדי שיזהר בשטרו*.
וاع"פ שאין ראיית חזקות לעניין עצם הדין דאפיינו חש שפק היוק יש לדוחות מעיל ישראל, Auf"כ יש לדוחות בפשיטות דאים שייכים לענינו, כי ע"י מה שהוא מסיר חש היוק מזה הוא גורם היוק להשכנגרו, ופן שקר הוא הלווע שמען עלי'. דהלווא ידוע הוא דמה שכתב הרא"ש דין הנ"ל הוא

* הגה"ה: Auf"כ נ"ל שלא דלא תעמור על דם רעך לא קאי באופן זה, רק אם ראה בעצמו. או אפיינו שמע, אך נחבר לו שהוא אמת. אבל ע"י שמיעה בעלמא אף נדרש לחוש זהה וכונ"ל, אין זה כי אם בוגדר מצוה בעלמא, ועל זה אמרו מותך שהיה לו לחוש וכו'. אבל ח"ו לא עבר גודליה בן אחיקם, דගרא רבה היה, על לא דלא תעמור על דם רעך. ורק בענין קבלת לש"ר הייתה לו שיטה אחרת דאין קיבל אפיינו לעניין לחוש.

מקור החיים

לוח יומי: שנה פשוטה - י"ח טבת, י"ח אדר, י"ח אלול.

ג. ועפה נבואר עוד עניין אחד, שאין בו ממשום אפור רכילות, גגון, אם (ו) שמע לאחד שאמר: אם אפגע לפולני במקומם פולני, ebeno, או אחרפנו ואנדרפנו, או ששמע ממן, (ו) שרצונו להזיקו בעניין ממון, פלוי בזה, אם האיש בזה (ו) הוא מחזק לעניין זה מכך, שפמו בעימים עשה כן לאנשים אחרים, או (ו) שהוא מפир לפיק העניין, שלא יצא כן מפי בדרכ גוזם בעלם, ובונדי יעשה כן, ארייך לגלות דבר זה להשכנגדו, אולי יוכל להזהר ממן.

באր מים חיים

שם אינם בקיאים בכך איסור קבלת לשחר, וזה דפלניה וכור' עביד איש דגימות ולא עביד. אבל אם הוא מוחזק בכך לא אמרין סברא זו, כמ"ש החוספות שם בשם הווקח והובא דבריו להלכה בח"מ סימן צ' ס"ב בט"ז ובשאר אחרונים, ובסימן שפ"ח ס"ח בהגה"ה נמי משמע דבמוחזק בכך וכו"ע לא אמרין עביד איש דגימות ולא עביד, וע"ש בכיוור הגרא' שמצוין לסי'א, וכל זה פשוט.

ויש לי ספק באיזה צד, אם בעניין כאן מוחזק כלל. אולי לא אמרין עביד איש וכור', רק לעניין שלא להתחייב בחשלומין ע"י הגותתו כמו שנזכר שם בשבועות לעניין זה, או שלא לפוסלו עדות ע"ז כמו שנזכר שם בח"מ לעניין זה, אבל עכ"פ מהחשש בעלמא לא נפקא. וא"כ בעניינו הלא אפילו בחש בעילמא, ציריך להזיזו לאותו פולני כמו שתบทוי לעיל בסק"ט בשם הרא"ש. ואולי יש לחלק בין חש דשמיעה ובין הסברא דעתך איש וכור'داولי הוא חשש דחוק מאד.

ואל תשבוני ממעשה דగליהו, שאמר לו יוחנן בן קrho כי ישמעאל בן נתניה מבקש להרגו, וכדין עשה מה שאמור לו כמו שמכבה בגמרא, ולא אמרין עביד איש וכור'. דזה אינו, אחת, דבעניין סכתנת נפשות יש לחוש אפילו בחש וחווק יותר. ועוד דהתם היה ניכר ליהונן בן קrho שישמעאל עשה כן, כמו שמכבה בסק"ג י"ג.

(ג) שהוא מפир לפיק העניין. כן מוכחה בח"מ בסימן שפ"ח בש"ך ס"ק נ"ד בהדריא,adam ניכר שיעשה כן לא אמרין עביד איש דגימות ולא עביד.

שם אינם בקיאים בכך איסור קבלת לשחר, וזה ודאי גמור, כי כיוון שמספר זה לאחרים בתורת ודאי, הרי מוכחה שהוא מאמין בו, א"כ עבר תיכף על איסור קבלת לשחר, لكن צירתי אם מכירו מכבר. ועד כאן ביארתי מה שהיסרתי פרט הא' דכל הנ"ל.

ועתה נבואר מה שהיסרתי כאן הפרט הדוכחה, שם דנראה לי אכן אין צורך לה. דבשלמה שם הוא עניין שכבר עבר וסייעו הוא רך כדי לקנא לאמת, ולהכי הוצרכנו להוכיחו מחלוקת, אולי נראה שיתכן הנידון עצמו את הדבר, על כן אין לספר גנותו לעת עתה. אבל כאן דאיירין לעניין לשמר לאחד שלא תגיע לו רעה איש שהוא גנב או שותף רע, וכיוצא בו בכל העזרים, מה يولיל הוכחה, אפילו אם יבטיחנו שלא יעשה עוד כזה, אולי לא יקיים דברו.

(ו) שמע וכור' או ששמעו וכור'. לפי מה שביארתי לעיל בסק"ט יהיה זה הדין אפילו אם לא שמע ממנו בעצמו, כי בעניין זה אין מצוי כל כך שיגרום בזה רעה להשכנגדו, רק שישטי הנזק מזה. רק שבזה ציריך ליזהר בלשון האמרה, שלא יספר לו סתום, רק יאמר שמעתי כך וכך ופן אמרת הדבר על כן נכוון לך לחשול ולשמר את עצמה.

(ו) שרצונו להזיקו בעניין ממון. הוא נובע מדברי הרא"ש בנדה (דף ס"א) העתקנו הילעיל בסק"ט וגם כל הראות שהבאנו שם שיר גם בזה.

(יב) הוא מוחזק וכור'. כתบทוי זה משום דאמרין בשבועות (מ"ז ע"א) האי מאן וכור' לדיקלה

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - › Obligation to Adhere to Civil Law
 - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
 - › What Constitutes a Minhag
 - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - › Backing Out
 - › Where Backing Out Causes a Loss
 - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - › Understanding Asmachta
 - › Agreements and Kinyan Devarim
 - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - › Structuring
 - › Legal Entities and Trusts
 - › Management
 - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - › Ani Hamehapech
 - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - › Mechusar Amana
 - › Mi Shepara
 - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

* Number of weeks for this topic

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis Fundamentals - 3
- Heter Iska - 1
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester

- Gerama, Garmi, Professional Advice & Malpractice- 4
- Brokerage - 2
- Lashon Harah in Business - 2
- Yichud and Gender Related Practices in the Marketplace -4

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Avodah Zara and Business - 2
- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Shabbos &Commerce - 4 (Adar II - Leap Year)

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen and Lifnei Iver
- Foodservice Arrangements
- Partnerships and Ownership Structure
- Ancillary Businesses
- Finance and Ribbis
- Nursing and Housekeeping
- The Halachic Home; Eruv, Mezuza, Tevilas Keilim, and Medication
- Compliance and Fiduciary
- Hiring and Poaching
- Avodah Zara and Chukas Hagoyim Issues
- End of Life and Other Medical Matters

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devaram
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BAL HARBOUR, FL R' Yakov Tzvi Blejer Rabbi Zelig Privalsky	DETROIT Lakewood Kollel Rabbi Boruch Miller R' Eli Blumenkhal	Madison Executive Offices Rabbi Daniel Dombroff	NEW HAVEN Kollel of New Haven Rabbi Menachem Prescott
BALTIMORE Khal Ahavas Yisroel Tzemach Tzedek Rabbi Dovid Heber Rabbi Mordechai Shuchatowitz Rabbi Shaul Elchonon Sofer	FAIRLAWN Rabbi David Pardo	Minyan Avreichim Sefaradi Rabbi Ariel Ovadia	PASSAIC Rabbi Yaakov Pascal
BELLE HARBOR, NY Congregation Bais Yehuda R' Dovid Semel	FAR ROCKAWAY Khal Zichron Moshe Dov Rabbi Ahron Stein	Greater Five Towns Chaburah (In Formation) Reb Yakov Lowinger Rabbi Mattisyahu Blumenthal	PHILADELPHIA Philadelphia Community Kollel Rabbi Yosef Prupas Rabbi Yaakov Baum
BOSTON Congregation Chai Odom Rav Dovid Moskovitz	GATESHEAD, UK Rabbi Dov Oppenheimer	Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov Rabbi Yisroel Gold	QUEENS Congregation Ohr Bechor Halevi Rabbi Chaim Schwartz
BROOKLYN Bais Aharon (Felder's) Rabbi Heshy Wolf	GIBRALTAR Massias Hall Rabbi Rafi Bitan	LOS ANGELES Bait Aaron Torah Outreach Center Rabbi Moshe Nourullah R' Avraham Hirshberg	RIVERDALE Riverdale Kollel Rabbi Michael Ghermezian
Beis Hamedrash Of Flatbush Rabbi Tzvi Yaakov Zolty Rabbi Moshe Arieff	JACKSON Khal East Veterans Rabbi Baruch Issac	Kollel of LA Rabbi Zalmen Frager	ST. LOUIS St. Louis Chabura Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone Reb Yaakov Klein
Flatbush Park Jewish Center Rabbi Eli Moskovitz Rabbi Yisroel Perelson	HOUSTON Meyerland Minyan Rabbi Menachem Bressler Rabbi Shea Lazenga	LIDO BEACH Lido Beach Synagogue Reb Yakov Lowinger	STATEN ISLAND Kehillas Niles Rabbi Dovid Waldman
Magen Avraham Rabbi Dovi Bensoissan Rabbi Eliezer Elbaz	LAKEWOOD Bais HaVad Rav Dovid Grossman	MARGATE Young Isreal of Margate NJ Rabbi Yankey Orimland	TORONTO Kollel Ohel Yom Tov Rabbi Chesky Weiss
Yad Yosef Torah Center Rabbi Eddie Kassin	Bais Medrash Ohev Yisroel Dayan Shmuel Honigwachs Reb Shaya Ellinson	MINNEAPOLIS Minneapolis Kollel Rabbi Maeier Kutoff Rabbi Binyomin Stoll	THORNHILL Ateres Mordechai Thornhill Kollel Rabbi Yosef Rothbart
CATSKILL REGION Tamarack Hills - Ellenville Rav Dovid Grossman	Bais Medrash of Chestnut Rabbi Yosef Greenfeld	Yeshiva of Minneapolis Rabbi Binyomin Stoll	WATERBURY Yeshiva Ateres Shmuel Rabbi Bernstein
CHICAGO Agudas Yisroel of West Rogers Park Rabbi Moshe Scheinberg	Bernath and Rosenberg Rav Baruch Fried R' Yossi Schuck R' Yehoshua Wolf	MONSEY Brisker Kollel Rabbi Michael Illes	WEST HEMPSTEAD Beis Medrash of West Hempstead Rabbi Dov Greer
Shaarei Tzedek Mishkan Yair Rabbi Reuven Gross Rabbi Yishai Broner	Bitbean Rabbi Aryeh Caplan R' Ephraim Arnstein	Congregation Torah Utfila Rabbi Moshe Langer	Young Israel of W. Hempstead Reb David Felt Reb Aaron Gershonowitz
CINCINNATI Cincinnati Community Kollel Rav Meir Minster	Clearstream Chabura Rabbi Yosef Fund R' Yitzchok Rosenbaum	Haverstraw Community Chabura Rabbi Tzvi Rubin	WOODMERE Aish Kodesh Rabbi Yoni Levin
CLEVELAND Beis Daniel Rabbi Dovid Aron Gross	Kehal Nachlas Yaakov Rabbi Mayer Boruch Turin R' Moshe Netzer	Khal Chaye Avraham Rav Yecheskel Spitzer Rabbi Eli Moskovitz	Kehillas Bnai Hayeshivos Rabbi Shmuel Witkin
DALLAS Congregation Toras Chaim Rabbi Yaakov Rich	Kehillas Heartstone Rabbi Zecharia Wiesenfeld Rabbi Avrohom Ellman	Monsey Night Kollel Rabbi Yisroel Sapirstein Reb Shimon Marlin Zichron Yakov Rabbi Yehuda Russack R' Simcha Levi	

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #302

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.